पठतु संस्कृतम्

प्रवेशः

पठतु संस्कृतम्

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुः साक्षात् परंब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

सरस्वति नमस्तुभ्यं वरदे कामरूपिणि ।
विद्यारम्भं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा ॥

पठामि संस्कृतं नित्यं वदामि संस्कृतं सदा ।
ध्यायामि संस्कृतं सम्यक् वन्दे संस्कृतमातरम् ॥

सूक्तिः

विकारहेतौ सति विक्रियन्ते येषां न चेतांसि त एव धीराः॥

विकारहेतौ सति, येषां चेतांसि न विक्रियन्ते ते एव धीराः ।।

Those, whose minds are not tempted even where
there is cause for temptation, are alone brave.

Learn Slokas Online by Vanisri Ragupati

व्यावहारिकशब्दाः – पाकशालासाधनानि

लवित्रम्
Small sickle

रन्ध्रदर्वी
Sieved spoon

ईली
A big knife fixed to a wooden plank

छुरिका
Knife

दर्वी
Ladle

व्यावहारिकशब्दाः – पाकशालासाधनानि

वेल्लनी
Rolling pin

स्थालिका
Plate

बाष्पस्थाली
Cooker

पेषणयन्त्रम्
Grinder

चषकः
Tumbler

व्यावहारिकशब्दाः – पाकशालासाधनानि

चमसः
Spoon (small)

पिष्टपचनम्
Shallow pan (Tava)

शूर्पः
Winnowing Basket.

द्रोणी
Bucket

भ्राष्ट्रम्
Deep frying pan

व्यावहारिकशब्दाः – पाकशालासाधनानि

पट्टः
Grind stone

मन्थानः
Churning stick

सन्दंशः
Tongs

उलूखलम्
Grinder

उष्णरक्षकम्
Flask

व्यावहारिकशब्दाः – पाकशालासाधनानि

तापकः
Boiler

शीतकम्
Fridge

कलशः
Vessel (Round)

मिश्रकम्
Mixer

प्रहेलिका

वृक्षाग्रवासी न च पक्षिराजः त्रिणेत्रधारी न च शूलपाणिः ।
त्वग्वस्त्रधारी न च सिद्धयोगी जलं च बिभ्रन्न घटो न मेघः ।।

It lives on top of the tree, but it is not the lord of birds.
It has three eyes, but it is not God Siva.
It wears clothes made of skin but it is not a mendicant.
It contains water, but is neither a pot nor a cloud. What is it ?

नारिकेलम्

Coconut

१. रामः

रामाय रामभद्राय रामचन्द्राय वेधसे ।
रघुनाथाय नाथाय सीतायाः पतये नमः ॥

Salutations to Sri Rama, the lord of Sītā. He is most sacred. He exudes happiness like the moon and He is the Supreme God Hence, He is the Lord of the Universe who has taken birth as a king of Raghu dynasty.

सङ्ग्राह्याविषयाः - श्लोकः

२. रामः

आपदामपहर्तारं दातारं सर्वसम्पदाम् ।
लोकाभिरामं श्रीरामं भूयो भूयो नमाम्यहम्

I bow to Sri Rama again and again;
Rama who is the remover of difficulties,
bestower of all kinds of wealth;
and who is loved by all the people.

वाङ्मयपरिचयः - उत्तररामचरितम्

रचयिता भवभूतिः

- Theme - Uttarakanda of Ramayana
- Story of Abandonment of Sita
- The elders Kausalya and others go to Rṣyaśṛnga's hermitage after Rama's coronation.
- Sītā is resting on the lap of Rāma in Ayodhya.
- Spy reports to Rama the rumour about Sītā prevalent among the people.
- Rāma abandons Sītā.
- Sita is sent away to the forest.

वाङ्मयपरिचयः - उत्तररामचरितम्

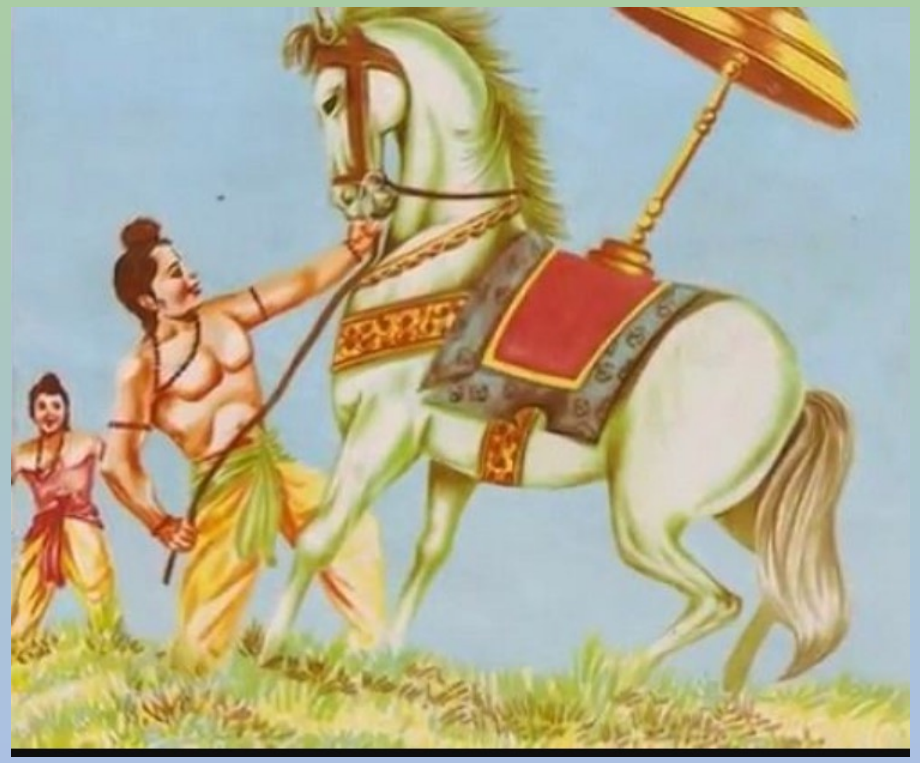

- Twin sons Lava and Kusha are born.
- The twins grow up in Rishi Valmiki's hermitage.
- Rama performs the Ashwamedha Yagya (horse sacrifice) in Ayodhya.
- Rama sends the sacrificial horse on expedition.
- Lava binds the horse that comes to the forest.
- Kuśa fights Candraketu, the son of Lakṣmaṇa.
- Rāma arrives and stops the fight.
- All come to know of one another.
- Sage Vālmīki presents Sītā with Lava and Kusa to Rāma.

वाङ्मयपरिचयः - उत्तररामचरितम्

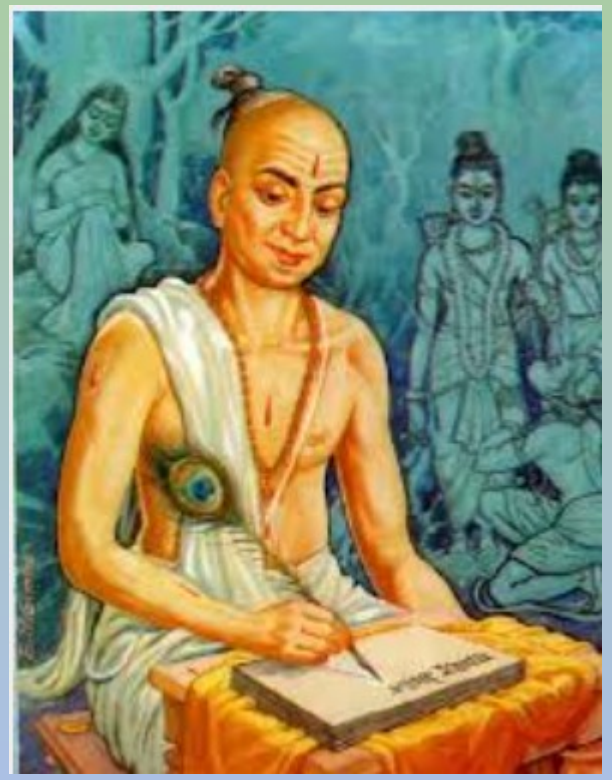

- Bhavabhuti has introduced some changes in the story of Rāmāyaṇa to make it effective as a drama.
- This play occupies a place of merit in Samskritam literature.

'उत्तरे रामचरिते भवभूतिः विशिष्यते ।'

कथा

सहसा विदधीत न क्रियाम्

एकस्मिन् ग्रामे एका महिला वसति स्म ।

सा एकं नकुलं पालयति स्म ।

नकुलस्य विषये तस्याः बहुप्रीतिः आसीत् ।

महिलायाः एकः शिशुः अपि आसीत् ।

तस्याः गृहस्य समीपे जलं न आसीत् ।

जलम् आनेतुं सा दूरं गच्छति स्म ।

कथा

सहसा विदधीत न क्रियाम्

एकस्मिन् दिने जलम् आनेतुं सा अगच्छत् ।

गृहे कोऽपि न आसीत् ।

तस्याः शिशुः निद्रितः आसीत् ।

महिला बहिः गता ।

तदा एकः सर्पः गृहम् आगतः ।

नकुलः सर्पम् अपश्यत् ।

कथा

सहसा विदधीत न क्रियाम्

सर्पः शिशुसमीपम् अगच्छत् ।

नकुलः तत्क्षणे एव सर्पस्य उपरि अपतत् ।

क्षणमात्रेण एव सः सर्पम् अमारयत् ।

महिला जलं गृहीत्वा आगता ।

द्वारे एव नकुलः उपविष्टः ।

महिला नकुलस्य मुखम् अपश्यत् ।

कथा

सहसा विदधीत न क्रियाम्

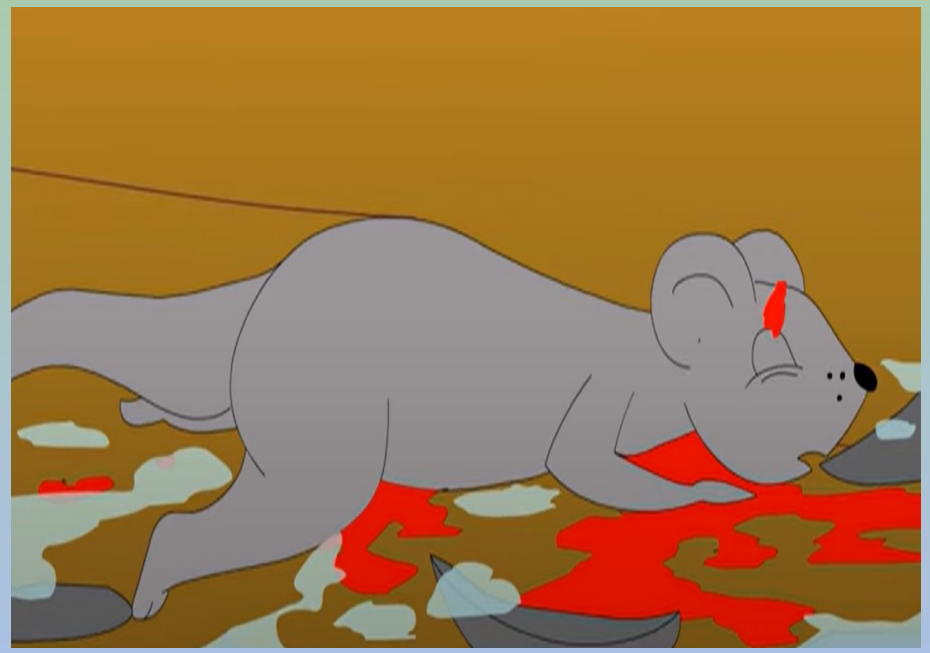

नकुलस्य मुखं रक्तमयम् !

सा अचिन्तयत्- 'अयं नकुलः
मम शिशुम् अखादत् ।
अतः एव अस्य मुखं रक्तम्' इति ।

सा तत्क्षणे एव एकं शिलाखण्डं नकुलस्य
उपरि अक्षिपत् ।

नकुलः मृतः ।

कथा

सहसा विदधीत न क्रियाम्

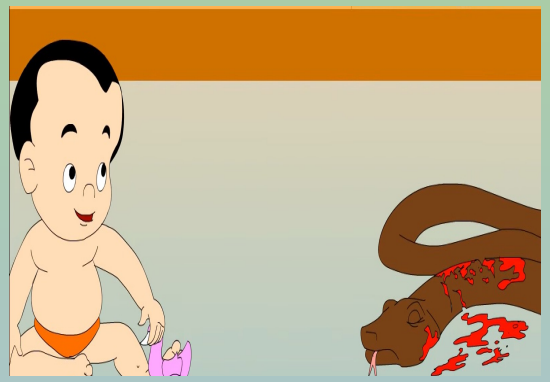

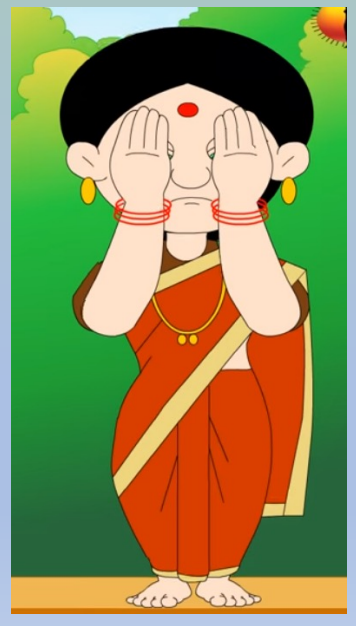

अनन्तरं सा गृहस्य अन्तः गता ।

तत्र शिशुः क्रीडति !! तत्रैव मृतं सर्पम् अपश्यत् ।

सा बहु दुःखिता अभवत् ।

अविचारेण मया नकुलः संहृतः इति सा पश्चात्तापेन पीडिता अभवत् ।

अतः किमपि कार्यं सहसा न कर्तव्यम् ।

विचारं कृत्वा एव कर्तव्यम् ।

कथा

सहसा विदधीत न क्रियाम्

एतेषाम् उत्तरं लिखत ।

१. ग्रामे का वसति स्म ?

ग्रामे एका महिला वसति स्म ।

२. सा किमर्थं दूरं गच्छति स्म ?

जलम् आनेतुं सा दूरं गच्छति स्म ।

३. नकुलः कम् अपश्यत् ?

नकुलः सर्पम् अपश्यत् ।

४. नकुलस्य मुखं कथम् आसीत् ?

नकुलस्य मुखं रक्तमयम् आसीत् ।

५. महिला किम् अचिन्तयत् ?

'अयं नकुलः मम शिशुम् अखादत् अतः एव अस्य मुखं रक्तम्' महिला इति अचिन्तयत् ।

सुभाषितम्

न किञ्चित् सहसा कार्यं कार्यं कार्यविदा क्वचित् ।
क्रियते चेत् विविच्यैव तस्य श्रेयः करस्थितम् ।।

किञ्चित् कार्यम् क्वचित् कार्यविदा सहसा न (क्रियते) ।
विविच्य एव कार्यं क्रियते चेत् तस्य श्रेयः करस्थितम् (अस्ति) ।

Never should a wise man do a work in haste.

If he does it with due deliberation success is surely in his hands.

सप्त-ककाराः

वर्गे **दश** छात्राः सन्ति ।	वर्गे **कति** छात्राः सन्ति ?
अहं **सायं** मन्दिरं गच्छामि ।	त्वं **कदा** मन्दिरं गच्छसि ?
गायकः **सम्यक्** गायति ।	गायकः **कथं** गायति ?
सः **पठनार्थं** विद्यालयं गच्छति ।	सः **किमर्थं** विद्यालयं गच्छति ?
दिनेशः **विद्यालयं** गच्छति ।	दिनेशः **कुत्र** गच्छति ?
राघवः घटीं **विदेशतः** आनयति ।	राघवः घटीं **कुतः** आनयति ?